

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

Skärgårdarnas Riksförbund 40 år

2022

Skärgårdarnas Riksförbund
Borgen 126
472 95 Varekil
info@skargardarna.se

2022

Året då Skärgårdarnas Riksförbund firade 40-årsjubileum

Efter två pandemiår släppte restriktionerna och vi kunde leva livet lite mer så som vi har varit vana att leva, om än med en viss försiktighet. Från att ha fått ställa in och ställa om kunde vi under 2022 genomföra alla de aktiviteter som planerat.

Nu, när vi blickar både bakåt och framåt, finns det några saker som gör sig påmind. Tidigt detta jubileumsår fick vi det glädjande beskedet att vi beviljats verksamhetsbidrag för åren 2022–2024. Vi fick inte så mycket som vi önskat, men kunde nu påbörja arbetet med vår nya strategi.

Coronapandemin gjorde att vi redan tidigt under 2020 fick förändra vårt arbetssätt. Det har varit några lärorika år då vi fick anamma digitaliseringen långt snabbare än vi hade både tänkt och trott. Vi kavlade upp ärmarna och tog oss an uppgiften och tack vare den digitala tekniken har vi fortsatt kunnat delta på konferenser och i möten. Vi upptäckte ganska snabbt att det digitala arbetssättet fungerade riktigt väl.

Förutom arbetet med att digitalisera riksförbundet har vi arrangerat webinarier och workshops. Vi har också sökt finansiering till flera projekt, varav några har beviljats. Som brukligt är har vi svarat på en stor mängd remisser och haft kontakt med myndigheter och riksdagsledamöter. 2022 var ett valår vilket gjorde att vi hade kontakt med samtliga riksdagspartier för att höra om deras åsikter i för oss viktiga skärgårdsfrågor. Vi har deltagit på en mängd olika möten och författat skrivelser och artiklar. Via vår europeiska organisation ESIN har vi också arbetat med frågor och haft kontakter på EU-nivå.

Så fick vi så till slut träffas på riktigt, något som vi uppskattade hösten 2021 och som har varit lika uppskattat under 2022.

Ordförande Lotten Hjelm,
Jungfruskär, Stockholms skärgård

Vice ordförande
Bengt Svensson, Visingsö

Sten-Åke Persson, Hven

Sune Fogelström, Möja

Joar Sandström, Holmön

Maria Malmlöf, Hasselö

Margareta Bohlin, Åstol

Under 2022

var det 40 år sedan Skärgårdarnas Riksförbund bildades. För att ta reda på hur det hela gick till kontaktade vi Bengt Almkvist, Missjö, som var en av de som var med.

– Det var mycket som hände i samhället som ställde saker på sin spets. Droppen var när det fria handredskapsfisket kom på tal, det som av många fiskevattenägare sågs som en konfiskering av fiskevatten.

Redan innan hade skärgårdsborna kontakt med varandra, främst lokalt och regionalt. Men det behövdes en nationell part. Till en början gjordes allt arbete ideellt och man betalade resorna själv och Länsstyrelsen Stockholm län bistod med lokal vid mötena. 1998 erhöll Skärgårdarnas Riksförbund sitt första verksamhetsbidrag.

– Vi har alltid försökt vara konstruktiva och försökt förklara att vi bor här, ni kan dra nytta av våra erfarenheter och vi kan vara bollplank i det frågor som finns på den nationella agendan, avrundar Bengt Almkvist

Medlemmar i SRF

Blekinge Kust- och Skärgårdsförening

Bohusläns Skärgårdsråd

- Föreningen Flatön
- Dyröns samhällsförening
- Fotö Samhällsförening
- Grötö Öråd
- Gullholmens Byalag
- Havstensunds samhällsförening
- Hunnebostrands samhällsförening
- Hyppelns samhällsförening
- Hälleviksstrands Främjande
- Hönö Öråd
- Klädesholmens samhällsförening
- Kosters samhällsförening
- Kämpersviks samhällsförening Framåt
- Malmöns Hembygdsförening
- Resö-Galtö samhällsförening
- Rixö Samhällsförening
- Rörö Öråd
- Sannäs, Föreningen Samarbeta
- Skaftö Öråd
- Smögens Öråd
- SSIS (Göteborgs södra skärgård)
- Tjörnekalvs Fastboendeförening
- Åstols samhällsförening
- Öckerö Öråd
- HSSL, Göteborgsregionen
- Personliga medlemmar

Gräsö Skärgårdsråd

Hemsö Skärgårdsförening

Holmöns Utvecklingsforum

Hvens Byalag

Luleå Skärgårdsförening

SIKO, Skärgårdens Intresseföreningars Kontaktaktorganisation

- Björkö Arholma Skärgårdsförening
- Blidö-Frötuna Skärgårdsförening
- Dalarö företagarförening
- Föreningen Ornöborna
- Föreningen Rindöborna
- Husarö företags- och intresseförening
- Kymendö Intresseförening
- Landsorts Sjö och Miljö Centrum
- Möjaskärgårdens Företagarförening
- Nämdö Hembygdsförening
- Runmarö Intresseförening
- Sandhamnsområdets Intresseförening
- Stavsuddaskärgårdens Intresseförening
- Svartsörådet
- Utö företagarförening
- Utö Kontakt- och Intresseförening
- Östra Lagnö Byalag

Smålandskustens Skärgårdsförening

- Mellanskärgårdens intresseförening

S.S.I.F., Sörmlands Skärgårds Intresseförening

Söderhamns Kust- och Skärgårdsförening

Vinöns kultur- och hembygdsförening

Visingsörådet

Östergötlands skärgårdsförening

Personliga medlemmar

Vi blickar framåt mot 2024

Under hösten 2021 påbörjade styrelsen arbetet med att arbeta fram en strategi för de tre kommande åren, 2022–2024. Medlemsföreningarna har aktivt deltagit i arbetet. Denna strategi kom sedan att ligga till grund för den ansökan om verksamhetsbidrag 2022–2024 som skickades in till Näringsdepartementet i november.

Våra målsättningar

- Sveriges kust- och ö samhällen har en positiv befolkningstillväxt och ett varierat näringsliv.
- SRF företräder de som bor i Sveriges kust- och ö-samhällen.
- SRF skapar “regionala skärgårdsråd” i de regioner som saknar sådana och deltar aktivt i de som finns.
- SRF arbetar för god samverkan med och mellan myndigheter, politiska samhällsorgan och organisationer.
- SRF arbetar för en hållbar miljö, biologisk mångfald och levande kultur på våra öar.
- SRF verkar för att alla boende inom vårt område kan aktivt delta i digitaliseringen.
- SRF har ett arbetssätt och en organisation som säkerställer delaktighet på alla nivåer.
- SRF stärker sin organisation och förbättrar arbetsgruppernas roll och arbetssätt.

Våra fem insatsområden

- Boende
- Kommunikationer
- Näringsliv
- Samhällsservice
- Utbildning.

Hela strategin finns att läsa på förbundets hemsida.

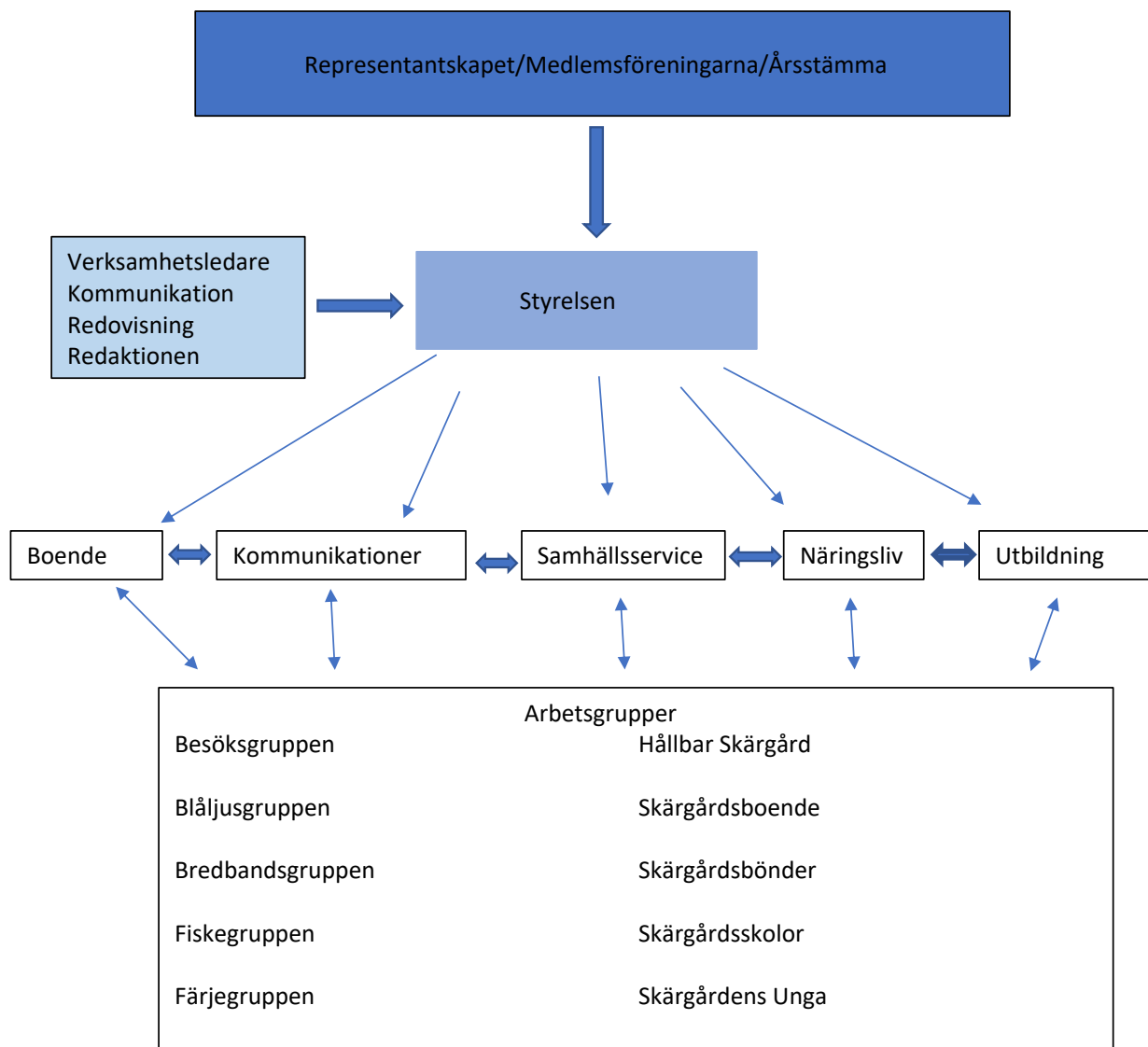

Skärgårdarnas Riksförbund, strategi för verksamheten 2022–2024

SRF arbetar för en året runt levande skärgård genom att företräda anslutna medlemsföreningar inför myndigheter, politiska samhällsorgan och organisationer. Främst i frågor kring arbete, boende, service och miljö. Med en offensiv framtidssyn, tio aktiva ideellt arbetande arbetsgrupper och support från förbundet, ska vi underlätta för kust- och ö-samhällen tillsammans med våra medlemsföreningar att nå uppsatta mål.

Strategin är behandlad av representantskapsmötet 2021-11-14 och beslutad av styrelsen 2021-11-23.

Nytt organisationsschema 2022

Årsstämman 2022

Även 2022 års årsstämma genomfördes digitalt. Innan årsstämman hölls förmöte där materialet inför stämman gick igenom. Under stämman gjordes revidering av stadgarna.

Remisser och skrivelser

Varje år svarar Skärgårdarnas Riksförbund på ett stort antal remisser. Våra remissvar hittar ni på vår hemsida. Utöver detta skickar vi också in skrivelser. Här kommer ett axplock på utdrag ur remisser och skrivelser som författades under 2022.

Finansdepartementet Skattelättnader för arbetsresor

Sammanfattning

”Vi bedömer de statsfinansiella aspekterna som små av de nödvändiga revideringarna i utsänt förslag som vi har redovisat, då de berör ett litet fåtal sett till antal arbetsresande i landet. Däremot har de stor betydelse för en levande landsbygd och sätter avgörande villkor för en livskraftig skärgård. Våra förslag till revideringar, under Landsbygdsliv respektive Skärgårdsliv, är parallella och ersätter inte varandra. Vi står till förfogande för ytterligare upplysningar eller för överläggningar. Ärendet har behandlats i riksförbundets styrelse.”

Trafikutskottet

Sveriges riksdag

”SRF anser att det finns stöd i Nationell Strategi för Hållbar Regional utveckling och i EU-fördraget 174 för att andra prioriteringar skall göras. Färjeleder skall prioriteras så att bobarheten på öarna inte äventyras. Detta skall även gälla de färjor som drivs av region eller kommun. I den nationella strategin står: ”Likvärdiga förutsättningar för boende, arbete och välfärd skall gälla i hela Sveriges landsbygd”. Detta skall även gälla öar utan fastlandförbindelse. I EU-fördraget 174 står: Särskild hänsyn skall tas till ö-regioner. Detta skall gälla alla Sveriges öar med fast boende befolkning.”

Jordbruksverket

Förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om miljöersättningar, djurvälståndersättningar och kompensationsstöd.

Svårtillgängliga platser

”Skärgårdsbete innebär att man behöver färdas över vatten för att nå sina betesmarker. Alla öar är egentligen svårtillgängliga eftersom man inte tar sig dit utan båt. Djurhållningen och brukandet av marker i skärgården är mycket kostnadskrävande både i form av tid, utrustning (båtar och pråmar) och bränsle, både vid förflyttning av djur och maskiner och vid tillsyn. En stor del av den svenska skärgården har mycket höga naturvärden direkt kopplade till ett mångårigt brukande. Att bedriva slätter och betesdrift i skärgården går mycket långt tillbaka i tiden och är ett levande kulturarv. Dessa naturvärden riskerar att förloras om skärgårdsbönderna inte får ihop ekonomin för att bruka dessa öar, då hamnar man i en situation när öar kommer att överges. Vi vill poängtera att det är av största vikt att ersättningen för svårtillgängliga platser på öar utan fast landförbindelse inte försämras utan snarare får en högre ersättning som också ska omfatta både bete och slätterängar. Vi har mycket svårt att förstå hur det från 2023 ska gå att få ersättning för både betesmark och slätterängar i väglöst land på fastlandet men endast för bete på öar utan fast landförbindelse. Eller ska vi läsa det som att öar ingår i ”väglöst land”? Finns det ingen bro till ön så är det ju väglöst land. Dessutom finns behov av en höjning av ersättningen som legat konstant alltför länge medan kostnader rasat i höjden. Vi är alltid längst ut på linjen.”

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

Skärgårdarnas Riksförbund bedriver mycket av sitt utvecklingsarbete genom sina arbetsgrupper och nätverk. Genom detta sätt att arbeta engagerar vi fler kust- och öbor i vårt arbete.

Sedan 2010, då de första arbetsgrupperna bildades, har flera arbetsgrupper kommit i gång och flertalet av arbetsgrupperna är i dag mycket aktiva. Det finns fortfarande utrymme att starta fler grupper kring viktiga teman. Genom grupperna kan även projektverksamhet initieras. Mycket har hänt i arbetsgrupperna under de senaste 10-åren. På följande sidor kommer vi att få bekanta oss lite mer med de olika arbetsgrupperna och deras arbete.

Mer information om arbetsgrupperna finns också på vår hemsida. Arbetsgrupperna har också plats för fler engagerade skärgårdsbor, anmäl ditt intresse till e-postadressen info@skargardarna.se

Besöksgruppen är en av våra senast bildade arbetsgrupper. Efter de inledande uppstartsåren, när man tagit olika kontakter, inventerat och informerat är man nu redo ta sig an uppgifter som styrelsen tilldelar dem. Under åren har gruppen:

- Upprättat kontakt med Visit Sweden. Presenterat Skärgårdarnas Riksförbund och våra medlemsföreningar. Diskutera aktiviteter som är viktiga för Skärgårdarnas Riksförbund bland annat naturturism, måltidsturism samt allemansrättens effekter.

- Informerat samtliga berörda regionala visitkontor om Skärgårdarnas Riksförbund och våra medlemsföreningar.
- Kontaktat samtliga medlemsföreningar med en enkät. Bland annat för att kartlägga nuläget samt att få kontaktpersoner från medlemsföreningarna.
- Presentera ett framgångsrikt projekt. De valde Skaftö. Presentationen gjordes i samband med arbetsgruppskonferensen i Märsta.
- Ta fram en lathund med lämpliga bidragsgivare.

Gruppen diskuterade dessutom att ta fram en egen plattform där medlemmarna skulle kunna hitta relevant information. Denna information finns nu i Skärgårdarnas Riksförbunds Drive.

Blåljusgruppen arbetar med säkerhet i skärgården. En vision är att få fler som utbildar och utbildar sig i brandsläckning/brandskydd, hjärtlungräddning och första hjälpen utmed hela svenska kusten och på öarna.

Blåljusgruppen arbetar tillsammans med andra arbetsgrupper eftersom många av gruppens frågor även berör andra arbetsgrupper. En stor fråga är det rörliga friluftslivets eldande ute på öar. Så länge Allemansrätten inte går hand i hand med allemansansvaret är ängslan för en förlupen eld en källa till ständig oro för boende, djurhållare och markägare ute på öarna. Ett mer geografiskt riktat eldningsförbud är kanske en av lösningarna.

Under några år har arbetsgruppen sökt kontakt med MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Under 2022 hölls ett första digitalt möte mellan arbetsgruppen och MSB.

Bredbandsgruppen samlar in information och sprider information i samband med representantskapsmöte och vid andra tillfällen. Gruppen följer upp fiberutbyggnaden i våra geografier. Gruppen håller sig också informerad om mobiltäckningen runt om i skärgården och på öarna samt nermonteringen av det fasta telefonnätet.

Fiskegruppen en är av våra arbetsgrupper som svarar på många remisser och dessutom författar skrivelser. Gruppen har under åren bytt arbetsgruppsledare, senaste bytet skedde 2021. Gruppen har nu medlemmar från Smögen i Väster till Nikkala i norr.

Huvudfokus har varit på kunskapsinhämtning om fiskebeståndens utveckling genom uppföljning av olika myndighetsbeslut, studiebesök och intervjuer av aktiva fiskare. Det har också diskuterats fiskerättfrågor och begränsningar av det småskaliga fiskets fiskemöjligheter. I remissvar, och i dialog med det regionala fiskenätverket, har det belysts och hävdats det småskaliga fiskets intressen. Möte med departement och myndigheter har genomförts.

Delar av fiskegruppen var också med i det Leader-projektet som genomfördes i projektet Kunskapssök i grannland under åren 2018–2022.

Färjegruppen, vi nu tittar tillbaka tio år så hade gruppen just bildats, efter önskemål från SRF:s medlemsföreningar, för att tillsammans hjälpas åt att utveckla kommunikationerna till och från öarna.

Första mötet

Thorbjörn Lindberg från Holmön tog på sig att vara sammankallare för gruppen och redan under våren 2012 tog SRF och Färjegruppen kontakt med Trafikverket. Den 6 september 2012 träffade representanter från SRF:s Färjegrupp, Thorbjörn Lindberg, Holmön och Björn Sjöblom, Yxlan, Trafikverkets nationella färjesamordnare Karl-Erik Hermansson för ett första möte. Karl-Erik Hermansson välkomnade att få en samrådspartner i färje frågor som ser övergripande på helheten för landets skärgårdsöar.

Sedan dess har dessa möten hållits två gånger per år och det senaste var den 10 oktober 2022 och det har bokats in ett nytt möte den 20 april 2023. Fram till coronaepidemin var mötena fysiska, på Trafikverkets huvudkontor i Solna eller på rederiets kontor i Vaxholm, men har sedan dess övergått till digitala möten. Det har inneburit att vi kan ha med fler representanter från de olika lederna som kan föra fram sina egna frågor på ett helt annat sätt än tidigare.

Diskussioner

Under de här åren har personerna från Trafikverket bytts ut en del. Idag heter Trafikverkets färjesamordnare Camilla Kindström. Med på mötena är numer även rederichefen Erik Froste och trafikchefen Margus Pöldma. Det har medfört att vi kommit längre i våra diskussioner och kunnat komma närmare

en förändring eftersom de ansvarar för lite olika områden.

Men även om mötena med Trafikverket och Färjerederiet har blivit en viktig mötesplats för färjegruppen så kan vi konstatera att Trafikverket är en väldigt tungrodd myndighet, där det kan ta lång tid att genomföra förändringar. Vi har ett exempel från Västkusten där det tog fyra år att få en busskur på plats. Beslutet var taget men för många myndigheter som var inblandade i själva slutförandet. Tyvärr är det så att vi under vissa perioder får lägga all vår energi för att om möjligt motverka försämringar. Försämringar som många gånger kan leda till att det blir svårare att bo och verka på öarna.

Förbättrad service

Men under dessa tio år har vi i alla fall fått gehör för ett flertal förslag på förbättrad service. Några funderingar och förslag har lett till att det startats upp åtgärdsvalsstudier (ÅVS) för att utreda närmare. Vi har diskuterat smstjänsten (ticken) och kallelseturerna och ett arbete har påbörjats på att bygga upp en app där man ska kunna gå in och se om färjan är kallad, boka bilplatser för de färjor det gäller med mera.

I Hjälmarens har vattenståndet kunnat ändrats så att vattendjupet blivit säkert för färjan genom att en representant från Vinön lyft frågan och parterna tagit kontakt med varandra.

Hjärtstartare är installerade på samtliga färjor, elektroniska tavlor finns i anslutning till hamnarna, toaletter ska vara öppna på färjorna om resan tar mer än 15 min.

Diskussioner fortsätter runt nya färjor, ljussignaler, separering av passagerare och fordon, färjeterminaler, tidtabeller, anslutningstrafik med mera.

Foto: Eva Widlund

Trafikutskottet

Färjegruppen har än så länge fokuserat på Trafikverkets gula färjor och de linjer som trafikerar öar. Ett arbete har påbörjats att kartlägga de olika linjerna för att ha som underlag för vårt fortsatta arbete med att initiera till trafikantråd på de linjer gruppen inte har representation i form av kontaktperson.

Våren 2021 hade färjegruppen ett digitalt möte med trafikutskottets socialdemokratiska ledamöter där vi presenterade Skärgårdarnas Riksförbund, hur vår vardag ser ut och det behov vi har av fungerande transportlösningar för att kunna bo och verka på våra öar. Vi visade även på vikten av att ha bofast befolkning som sedan blir en resurs när det är dags för rekreation.

Förutom detta arbete är gruppen ett stöd för varandra när det gäller att driva frågor runt den egna färjeleden. Vi delar med oss av goda exempel, stöttar och försöker hitta nya vägar att gå.

Till sist några citat från Thorbjörn Lindberg när han gjorde en tillbakablick över sin tid som sammankallande för Färjegruppen 2011–2017.

”En annan höjdpunkt var när vi hade som tema Färjor vid ett möte, inbjuden var även Styrsöbolaget, vilket fick oss att inse att rätt huvudman kan utföra underverk för öbor. Slutligen vill jag belysa när jag blev inbjuden av vår danska motsvarighet att informera det danska folketinget om hur färjetrafiken i Sverige fungerar. Där trodde man att all färjetrafik i Sverige sköttes av staten och att resan var gratis för

resenären. Efter mitt föredrag blev jag kontaktad av flera danska beslutsfattare för olika klarlägganden.”
//Lena Egnell och Lena Kjellman.

Skärgårdens Unga, under Coronapandemin har gruppen för Skärgårdens Unga fått pausat sitt arbete med att resa i landet och träffa unga skärgårdsbor. Men de hoppas snart komma i gång igen med detta erfarenhetsutbyte. Nya, lite yngre skärgårdsbor har varit på läger tillsammans med ungdomar från våra systerorganisationer i Finland och Danmark.

Redaktionsgruppen består av en liten men nagande god grupp som hanterar det dagliga informationsflödet på Facebook, Instagram och hemsida. I den nya strategin så ligger redaktionsgruppen direkt under verksamhetsledaren. Under 2022 har vi fått två ö-korrar, en på Vinön och en på Visingsö. Gruppen önskar förstärkning med fler som kan och vill hjälpa till med detta arbete. Även tips på notiser och artiklar önskas.

SRF finns på Facebook, Instagram och Youtube sam på www.skargardarna.se

Hållarhetsgruppen har under 2021 ombildats från energi och miljö till en mer generell hållbarhetsgrupp. När vår nestor i frågorna, med ålders rätt, för några år sedan drog sig tillbaka så tog det ett tag igen innan gruppen hade omformerat sig.

Nu är det full fart och det är mycket som kan göras i dessa frågor. Några av gruppmedlemmarna har deltagit på olika webinarier med tema Hållbarhet.

Arbetsgruppen har under hösten arbetat med en ansökan till Erasmus+ programmet. Projektet har beviljats medel. Vi har sökt 300 000 kr för att kunna göra ett besök till Samsö i Danmark med ett 30-tal deltagare. Projektet omfattar ett två dagars besök på Samsö samt fyra digitala workshoppar, två före och två efter projektet. Vid besöket på Samsö ska vi göra studiebesök vid olika anläggningar med infrastruktur för miljö och energi. Målet att några nya infrastrukturprojekt ska initieras i våra skärgårdar med medel från EU:s nya Ramprogram.

Utöver detta har deltagare i gruppen under hösten deltagit i ett flertal olika digitala möten om Hållbar samhällsutveckling, bland annat med Landsbygdsnätverket.

Deltagare i gruppen har också deltagit i ett nätverksmöte för forskning om öar och liv och företagande på öar. Mötet hölls på Nämndö i slutet av november 2022. De har också börjat formulera en enkät för nulägesinventering av hur det ser ut med hållbarhet i våra skärgårdar.

Skärgårdsboende eller Bo-gruppen som vi kallar dem till vardags har under de senaste åren jobbat

med boendestatistik. Under de senaste åren har gruppen varit med och arrangerat olika webinarier och en workshop. De första gjorde man tillsammans med RoseMarie Hellén. Där man först höll ett webinarium kring strandskyddsfrågor och sedan en workshop inför remissvaret på remissen ”*Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78)*”.

I remissvaret ansåg Skärgårdarnas Riksförbund att samma regler måste gälla överallt, eftersom mycket omfattande områden idag har utvidgat strandskydd till 300 meter. Samt för att kust- och skärgårdsområdet skall var ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart behöver det finnas människor där som bor och verkar året runt och som upprätthåller hävden och den biologiska mångfalden och tar ansvar för en utvecklad besöksnäring som ger stadsmänniskor möjlighet till ett berikande friluftsliv.

Dessutom att Talerätt enligt MB 16 kap ska gälla för skärgårdens föreningar som generellt är engagerade i miljö och hållbarhet i skärgårdarna.

Det senaste webinarieret hölls tillsammans med Hela Sverige ska leva kring bostadsbyggande på öar. Gruppen har också skrivit ett antal artiklar som har publicerats i pressen.

Skärgårdsbönder, de har fått i gång ett bra samarbete i gruppen med bred kunskap från olika storlekar och typer av skärgårdslantbruk. De digitala möjligheterna gör att gruppen kan hålla regelbundna möten man håller också kontakt mellan mötena.

Inventering

Arbetsgruppen har under de senaste åren påbörjat en inventering av aktiva skärgårdsbönder. Den är påbörjad men kräver mer arbete. Inventeringen har flera syften.

Dels att hitta vilka som faktiskt är aktiva och skapa ett nätverk där de kan nå varandra, nå personer som arbetar på liknande sätt, eftersom det är väldigt olika förutsättningar att bedriva lantbruk på en ö jämfört med på fastlandet. Men inventeringen behövs också för att få konkret information om läget, samla in tydliga fakta.

Skärgårdsbönderna tror också att det är bra med mer samarbete mellan arbetsgrupper, till exempel besöksnäringsgruppen men även blåljusgruppen (bland annat med tanke på problem med eldning i skärgården, lösa hundar, olika verksamheter som ska mötas inom samma yta).

Kontakter med myndigheter

Arbetsgruppen behöver också aktivt hålla kontakt med både Jordbruksverket och näringsdepartementet angående både stödssystem och regelverk.

Antalet remissidor som denna grupp har läst igenom för att kunna svara på remisser senaste 10-åren är en gedigen lunta.

Försäljning och ö-märkning av skärgårdens produkter är också något de vill jobba mer med. Likaså utbyte av erfarenheter och finna samarbetsformer.

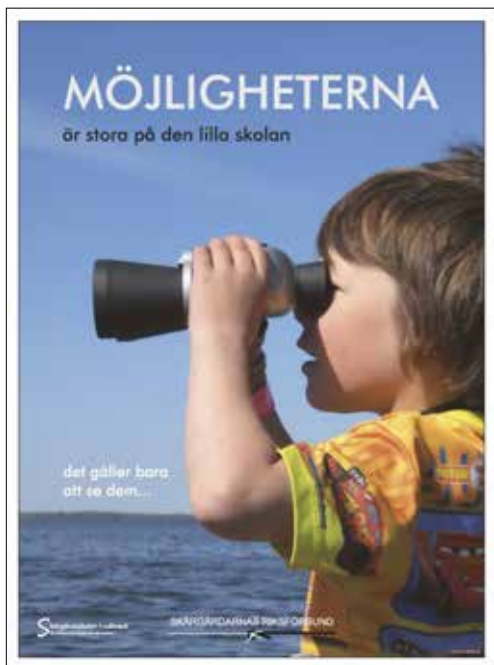
Skärgårdsskolor i nätverk för erfarenhetsutbyte och samverkan

Inom Skärgårdarnas Riksförbund bildades ett nätverk för skärgårdsskolor hösten 2011. Nätverkets målsättning är att skapa kontakter och aktiviteter mellan landets alla skärgårdsskolor för att tydliggöra de små skolornas styrkor och möjligheter, främja erfarenhetsutbyte och samverkan. I arbetet kring skärgårdsbarnens skolor har olika samarbeten i projekt och seminarier varit mycket givande.

Små skolor i utveckling – ett projekt som drevs av Hela Sverige ska leva HSSL under några år. Skärgårdarnas Riksförbund ingick i styrgruppen och vårt skolnätverk samarbetade under denna tid på olika sätt med HSSL. Vid Landsbygdsriksdagen 2014 i Sandviken delade vi monter, där Kicki Hammarlund och Bosse Gidlöf från vårt nätverk berättade om hur de, genom att använda Skype, kopplade ihop små skärgårdsskolor för gemensamma lektioner. Att tillåta och utveckla fjärrundervisning skulle verkligen gynna de små skolorna.

Framtidens skärgårdsskolor – två seminarier arrangerade av Nordiska skärgårdssamarbetet NSS under 2016 där Skärgårdarnas Riksförbund var med och planerade. Det första hölls i Stockholm och det andra i Helsingfors, båda lockade många deltagare från skärgårdar i Finland och Sverige samt från

Åland. Tack vare NSS kunde vi ett par år senare ha ett boksläpp av Skärgårdsbarnens geografibok med direktsändning. Projektet med boken genomfördes i samarbete mellan Skärgårdarnas Riksförbund, Nordiska Skärgårdssamarbetet och de deltagande skolorna.

Danskt nätverk inspirerade

Vår danska systerorganisation är Sammanslutningen av danska små öar och deras ordförande tillika ö-skolelärare Dorthe Winther deltog i det uppstartsmöte som hölls på Möja när själva nätverket bildades. Dorthe från ön Omø berättade om hur det danska ö-skolenätverket under tjugo års tid hade arbetat, ett mycket lyckosamt samarbete mellan såväl lärare som elever från olika öar. Inspirerade av Danmarks ö-skolenätverk skapades sedan vårt svenska skolnätverk utifrån våra förutsättningar. Efter elva år kan vi konstatera att vi har långa avstånd mellan skärgårdsskolorna och att digitaliseringen har hjälpt oss i våra samverkansprojekt. Utbytet mellan länder är givande, från vårt svenska nätverk har några lärare fått besöka det danska ö-skolenätverket och mött lärare och elever i de små ö-skolorna där.

Att träffa andra som arbetar under liknande förhållanden och besöka varandras skolor har varit en prioriterad del i nätverket. De första åren hade vi två nätverksträffar per år på olika skolor, på senare tid har det blivit en träff och under pandemin ingen alls. Vid varje träff har det funnits någon utbildningsdel och begreppet "Skärgårdskunskap" har förankrats i såväl verksamhet som i läroplansarbete. För att göra nätverksträffarna mer tillgängliga vill vi

fortsätta att kombinera fysiska träffar i olika skolor med digital medverkan.

Facebookgruppen "Skärgårdsskolor i nätverk" är en sluten grupp för all personal i förskola, fritids och skola. Med skärgårdsskola menar vi skolor på öar och utmed kusterna och i våra större insjöar. I denna grupp kan tankar, idéer och erfarenheter delas med andra som arbetar på den lilla skolan med skärgårdsbarn. Vår fb-grupp har blivit ett forum för flera samverkansprojekt, som Skolstafetten under våren 2022 och nu Sverigeresan. Tidigare gjorde vi även projekt som mynnade ut i tryckta produkter, vilka fortfarande kan beställas.

Skärgårdsbarnens Geografibok Barnens berättelser om öarna, skärgården och sin skola, sedda ur barnens ögon.

Genom våra elevaktiviteter har barnen på skolorna lärt sig om varandras skolor och landets skärgårdsgeografi. Vårt största projekt är Skärgårdsbarnens Geografibok på 80 sidor där 14 skolor i Sverige deltog tillsammans med en ö-skola från Danmark, Åland och Finland. Med teckningar, fotografier, kartor och text ger eleverna en bild av hur livet är i olika skärgårdssamhällen. Vid ett gemensamt digitalt boksläpp öppnade eleverna på skolorna ett bokpaket och alla fick samtidigt se resultatet av arbetet med geografiboken. Denna Skärgårdsbok har sålts brett till intresserade personer samt till skolor, bibliotek, ö-föreningar, kommuner och myndigheter som vill informera sig om livet i skärgården, sett ur barnens ögon.

På Skärgårdarnas Riksförbunds hemsida under arbetsgrupper finns mer om nätverket under Skärgårdsskolor. Här går det också att beställa våra tryckta produkter.

"Skolnätverket har betytt mycket, då vi ofta pratar om andra ö-skolor, vi brukar då och då titta och läsa i geografiboken vi gjorde tillsammans. Boken blev en "vi-känsla!"

Rom byggdes inte på en dag – och det gör inte svenska kust- och ö-samhällen heller.

Ett levande samhälle tillåts förändras över tid och blir där med aldrig ”färdigt”. Vi blir därför både irriterade och ledsna när vi då och då får höra att det är mer eller mindre färdigbyggt i skärgården och på våra öar.

Ett samhälle som inte får utvecklas riskerar att stagnera och bli oattraktivt att leva i eller att besöka.

En levande bygd präglas och påverkas av människorna som bor och verkar där och då, just nu och av den tidsanda så är den rådande för tiden.

Vi får ofta höra av våra folkvalda att hela Sverige ska inte bara leva utan också växa. Så väl landsbygd och glesbygd skall utvecklas och det skall gå att bo och verka överallt.

Detta bör då rimligtvis gälla även Skärgårdarnas Riksförbunds geografier. Det måste vara möjligt att bygga nytt, bygga om och bygga till för att göra det möjligt att kunna bo kvar, driva företag och vara attraktivt att besöka.

En pärla bland juveler

En bit ut i västerhavet finner vi öarna som till vardags kallas Gullholmen. En ögrupp som egentligen består av Gullholmen, lilla Härmanö och stora Härmanö. Färja ut till Gullholmen utgår från Tuvesvik på Lavön. Både Lilla Härmanö och Gullholmen var kronomark medan gården Stora Härmanö var en skattegård. Kronans mark var också fri att bygga på. Den hugade la ut några slänor för att märka upp var man ville bygga och hade ingen protesterat inom ett par veckor så var det bara att påbörja bygget. Inga bygglov, inget strandskydd och få överklagningar.

Ett samhälle växer fram

Redan på 1500-talet växte bebyggelsen i fiskelägena fram och försörjningen fann man i havet. Det var i första hand under sillperioderna som bebyggelsen växte fram. Som exempel kan nämnas att under 1700-talets sista tio år byggdes 74 hus.

Större delen av sillen saltades in i början på sillperioden sedan kom trunkokerierna igång. Storfisket med backor och det mer kustnära makrilldörjet hade haft en lång tradition i Bohuslän. I slutet på 1800-talet inleddes Kutterepoken, kuttrarna köptes in från England och 1912 fanns det inte mindre än 57 kuttrar på Gullholmen. Men innan dess hade en konservfabrik startat på ön i början på 1860-talet, en fabrik som knappt 40 år senare flyttades till Ellös på Orust. Konservfabriken är numera ombyggd till bostäder för deltidboende och ångbåtsbryggan finns kvar men används inte av färjan.

När något tar slut tar något annat vid

Sommargästerna upptäckte ön. Det fanns nu tid och resurser för stadsborna att komma ut till kusten och andas in den friska, salta luften. Pensionat öppnades, gästerna kunde äta samtliga måltider där men de var inneboende hos öbefolkningen. Fler fick ta del av kakan även om det innebar att man hyrde ut sitt hus till pensionatsgästerna och själva fick flytta ner i källaren över sommaren. Pensionatlivet klingade också av och i många år stod Resos pensionat tomt på Härmanö.

I början på 1980-talet byggdes 69 stugor som ägdes av företag och fackföreningar. Som huvudbyggnad och restaurang ändvändes Resos pensionat. I samband med denna utbyggnad drogs vatten och avlopp ut till Härmanö och åtta hyreslägenheter byggdes av Orustbostäder. Skolan, posten och banken har lämnat ön. Affär, bibliotek, museer, matställen med mera finns kvar.

I maj 2001 bildades ESIN som ett nätverk, på SRF:s initiativ. Från början var Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Skottland och Sverige. Nu är även Italien, Grekland, Estland, Åland och Kroatien medlemmar i organisationen.

Men hur kom det sig att man fick till detta möte? Bengt Almkvist, Missjö, berättar att i samband med att Sverige gick med i EU så förflyttades en del av besluten gällande fiske- och jordbrukspolitiken till EU nivån. Man kände då i Skärgårdarnas Riksförbund att det var svårt att göra den svenska rösten hörd i dessa frågor. Sagt och gjort Carin Flemström satte sig ner och började söka efter europeiska systerorganisationer.

När kontakter hade hittats så bjöd man in till ett förutsättningslöst möte på Möja. På mötet kom personer som företrädde sin landorganisation men från några länder kom privatpersoner och tjänstemän. Man beslöt att fortsätta hålla kontakten med varandra och bildade ett löst nätverk med överenskommelsen att träffas igen.

ESIN vill vara rösten för de 359 357 personerna som lever på de 1 640 öar vars organisationer är med i ESIN. Varje land som är medlem i ESIN definierar själv begreppet ”små öar”. Målsättningen är att stödja positiva utveckling på alla små öar.

Medlemsländerna stödjer varandra genom utbyte av erfarenheter och kunskap. ESIN har en egen hemsida där man kan läsa mer europeansmallislands.com

De senaste årens arbete i ESIN har till stor del varit digitalt. Detta har fungerat bra och kanske beror det på att vi tidigare har träffats regelbundet genom årens lopp.

Men så finns det en person som nästan ingen av oss har träffat i verkliga livet, Rhoda vår sekreterare i ESIN. Men Rhodas personlighet går rakt igenom datorskärmen.

Hi Rhoda, who are you and where do you live?

I am Rhoda Twombly and I live on the small island (53 acres) of Inishlyre on Clew Bay in County Mayo, the west coast of Ireland.

What is the biggest benefit of living on a smaller island?

Lots of privacy, lots of wildlife, freedom to walk about and enjoy our surroundings.

What is it like to run ESIN's secretariat?

It can be busy with a steep learning curve: I have been making myself more familiar with EC institutions, programs and lingo and it has been interesting seeing how other European Islands cope with challenges.

Where do you get your drive and commitment when it comes to developing small islands?

From a deep belief that small islanders are not only multi-skilled, generous and good natured (for the most part!) but also in need of help and recognition from governments in order to survive.

Imagine, this could not be believed about Rhoda?

One small thing no one knows about me is that I was once a really good embroidery stitcher and used to write fiction.

Bengt Almkvist
Ordförande 2011–2016
Foto: Eva Widlund

Vilka är dina tankar kring Skärgårdarnas Riksförbund första 40 år?

Det är alltid roligt att se skärgårdsborna komma samman och utbyta kunskap och erfarenheter. Vid ett tillfälle så räknade vi ut att det var 101 kommuner som hade bofast Skärgårds- och öbefolkning i Sverige.

Vad vill du skicka med till Skärgårdsborna framöver?

Vi har två uppdrag. Ett påverkansuppdrag. Där vi med vår kunskap och erfarenhet kan agera bollplank och påvisa fakta. Det är vi som bor här. Det andra uppdraget är att föra skärgårdsborna närmare varandra och utbyta goda exempel.

Sune Fogelström
Ordförande 2016–2020
Foto: Eva Widlund

Vilka är dina tankar kring Skärgårdarnas Riksförbund första 40 år?

Skärgårdarnas Riksförbund har gjort nytta varje dag bara genom att finnas till. Att med den kunskap som finns i organisationen kunna hjälpa till med stort och smått och kunna förhindra sådant som är negativt för skärgårdsborna. Det är ett ständigt pågående påverkansarbete. Nu ska detta påverkansarbete även ske digitalt, något som vi måste förhålla oss till.

Vad vill du skicka med till Skärgårdsborna framöver?

Fortsätt att organisera er. Driv lokala och regionala frågor. Behåll strukturer som är beprövade, både för föreningar och myndigheter och kommuner.

Lotten Hjelm
Nuvarande ordförande sedan 2020
Foto: Eva Widlund

Vilka är dina tankar kring Skärgårdarnas Riksförbund första 40 år?

Att hela samhället ser annorlunda ut idag jämfört med 40 år sedan. Jag tror att vi har mer tillgång till våra politiker på alla nivåer.

Våra huvudfrågor har inte ändrats under åren men förutsättningarna har ändrats. Vi ska jobba uppåt med politiker och tjänstemän samtidigt som vi jobbar inåt med våra medlemmar och skärgårdsbor.

Vad vill du skicka med till Skärgårdsborna framöver?

Sluta aldrig kämpa! Våra samhällsinsatser kommer alltid att behövas. Många frågor kommer att vara de samma men samhället kommer att vara annorlunda över tid. Vi måste se till att allt engagemang som finns tas till vara och inte och inte mals ner i administration.

Representantskapsmöte och 40-årsjubileum

Foto: Björn Sjöblom

på Djurönäset 11 – 13 november 2022

Några av våra medlemsföreningar berättar om de gångna 10 åren

BOHUSLÄNS SKÄRGÅRDSRÅD

Är en regional förening som startade på Bohus-Malmön 1977.

BSRs uppgift är att bevaka och främja befolkningens intressen ifråga om arbetstillfällen, bostäder, transporter, social service, skolor, miljö, kultur och natur, för att samhällena längs Bohuskusten långsiktigt ska vara fungerande och levande året om. Intentionen är också att förmedla relevant information till och mellan medlemsföreningarna. Undertecknad har varit föreningens ordförande sedan pandemiåret 2020. Dessförinnan var Jan-Eric Ericsson, Grund-sund ordförande i många år.

2012 – 2022

De senaste 10 åren har vi engagerat oss i frågan strandskydd och fastighetsskatten. 2020 när pandemin upptog corona en stor del av vårt arbete. Vi hade första året nära kontakt med VG-regionen och våra medlemsföreningar som regelbundet rapporterade om coronasituationen på våra öar. Vi har också under många år haft representanter i SRFs arbetsgrupper såsom Boendegruppen, Fiskegruppen, Energigruppen och Färjegruppen. Det är ett bra sätt att göra vår röst hörd att vara delaktig i arbetsgrupperna. Våra kontakter med riksdagspolitikerna på bohusbänken har alltid varit goda och de har ofta varit delaktiga på våra kuststämmor. Vi har också under perioden drivit två Leader-projekt.

Digital resa

Även om pandemin var jobbig för alla så förde den det goda med sig att även BSR började sin digitala resa. Vi har nu haft tre digitala kuststämmor och alla våra styrelsemöten är numera digitala. Med de långa avstånden vi har i Bohuslän, ca 20 mil från norr till söder, så är distansmöten en förutsättning för att vi ska kunna driva vår förening vidare. 2020 fick vi motta Thordénstiftelsens alternativa Bohuspris på 200 000 kronor. Av dessa medel fick vi dela ut 180 000 kronor till de medlemsföreningar som hade corona anpassat sin verksamhet på ett bra sätt.

Prioritering

Vår prioritering nu efter pandemin, är transporter och kommunikationer. Tillsammans med Bengt Svensson från SRFs styrelse, håller vi på att starta upp Trafikanråd i Bohuslän. Först ut blir de öar som har ”vita färjor”. Idag har vi representanter i SRFs nationella färjegrupp för gula färjor. Vår andra prioritering blir att utveckla och skapa kontakter med beslutsfattare och myndighetspersoner inom regionen och som liksom vi jobbar med utvecklingsfrågor. I alla våra kontakter har vi med de strategier och beslut som faktiskt är fattade och som ska säkerställa en utveckling av vår skärgård. Vår tredje prioritering har de senaste åren också varit att få fler att bli aktiva i vår organisation. Våra stora geografiska avstånd kräver att vi har representanter längs med hela kusten. Med fler aktiva kan vi åstadkomma mer.

2022 har vi haft 26 medlemsföreningar och ett antal enskilda medlemmar. //Lena Kjellman

Bohusläns Skärgårdsråds område sträcker sig från Idefjorden vid norska gränsen ner till öarna i Göteborgs södra skärgård. I Bohuslän har vi Sveriges näst största befolkning på öar utan landfast förbindelse efter Gotland. //EW

HVENS BYALAG

2012 fick ön en ny färja. Det blev inte riktigt som man hade tänkt sig och detta blev startskott för ett nytt och starkare engagemang från öborna. 2015 delade byalaget ut en enkät till alla som hade fastighet på ön. När den var klar och genomgången ändrade man byalagets stadgar för att bättre överensstamma med de önskemål som framkommit i enkäten.

Lokal förvaltning

2018 genomförde man en förstudie som avsåg lokalförvaltning av natur- och kulturmiljöer. Denna förstudie uppmärksammandes bland annat med en artikel i Svenska Dagbladet och kontakter med akademien. För närvarande ligger en detaljplan för hyresrätter och lokaler för service på ön på kommunens bord. //Anetté

Hven, en av Skånes två bebodda öar, ligger mitt i Öresund mellan Danmark och Sverige. 1977 startade en grupp eldsjälar, bland annat småbarnsföräldrar byalaget, för att förbättra villkoren i sin närmiljö. //EW

SIKO

SIKO är en "förening för föreningar" och har 16 medlemsföreningar, som finns i skärgården från Arholma till Landsort. SIKO var med när SRF grundades. SIKO bildades 1969 och firade därmed sitt 50-årsjubileum år 2019. En storskärgårdskonferens genomfördes då på Baltic Sea Science Center på Skansen med inbjudna politiker, tjänstemän och övriga nyckelpersoner gällande regionens skärgårdsutveckling.

Foto: Lotten Hjelm

Fokus de senaste 10 åren utöver alla möten och remisser, som är ett omfattande och ständigt pågående arbete:

- Sjötrafikupphandlingar - SIKO var med och stoppade (med brandtal på trappen till Landstingshuset!) en upphandling år 2013, något regionen senare kommenterat med "det var tur det".
- Post – och paketservice till öarna
- Koordinerade pandemiinsatser och rapportering under 2020 – 2021
- Gav stöd i samband med ideella insatser för att ta emot första flyktingvågen i samband med kriget i Ukraina.

Framöver

- Stoppa avfolkningen – stötta bostadsbyggande
- Hållbarhetsfrågor kopplade till Östersjön

//Britt Fogelström

SIKO kan förenklat sägas vara en förening för föreningar i Stockholms skärgård och har flera aktiva lokala intresseföreningar som medlemmar. Det geografiska området sträcker sig från Arholma i norr till Landsort i söder. Varje område har sin profil och karaktär men mycket är också gemensamt. //EW

SÖRMLANDS SKÄRGÅRDS INTRESSEFÖRENING

Liksom världen i stort har vår skärgård förändrats väsentligt sistlidna årtionde. En tröskel i tiden passerades när flertalet av den sista generationen som föddes härute lämnade för evigheten denna tidsrymd.

Kommunikation

Kommunikationer, infrastruktur och ekonomi är ständigt närvarande som utmaningar för den levande skärgården. Den offentliga allokeringen av ekonomiska resurser till området är ett återkommande fenomen; stora resurser förspills och kommer inte skärgården till optimalt gagn.

SSIF har som ett prioriterat mål att få till en bättre samordning mellan kustkommunerna och våra kontakter med dessa. Det har länge varit ett uppenbart behov att få till ett forum där skärgårdens frågor bättre kan kommuniceras och dryftas. Under 2022 har förhoppningsvis de första stegen kunnat tas för bildande av ett sörmländskt skärgårdsråd.

Den allmänna båt- och svävartrafiken är partiellt en livlina för öboendet året runt. Att våra grannlän Östergötland och Stockholm har lyckats väl därvidlag får inspirera oaktat befolkningens storlek givetvis spelar roll. En nöjaktig sörmländsk lösning måste gå att finna. Region Sörmland gjorde 2021 en - SSIF hemlighållen - utredning om skärgårdstrafik och i denna flaggas för kraftiga försämringar i den viktigaste delen när ishinder föreligger. Vi fick av en slump kännedom om utredningen i mitten av oktober 2022, drygt 10 månader efter färdigställandet. Det har varit och är en tuff utmaning för SSIF att få till en förbättring av trafikens villkor istället för att få en avsevärd försämring.

Infrastruktur

Vad gäller infrastrukturen utgör accessen till replipunkterna här som i andra skärgårdar en ödesfråga. Under 2022 fick vi ett genombrott i Trosa kommun där de två viktigaste kunde säkras minst 10 år framåt. Dessvärre har det gått i motsatt riktning i Nyköping där osäkerhet föreligger vad gäller en mycket viktig replipunkt, och en annan ännu efter drygt 50 år inte ens finns ordnad på en plats där befintlig detaljplan från 1968 implicit exkluderar fastboende öbor.

Ekonomi är här liksom annorstädes ett konkret problem. Generellt har levnadsomkostnaderna ökat snabbare än möjligheterna att skapa inkomster under tidsperioden (där kollapsen för det småskaliga fisket bara är ett uttryck). Detta hot mot den levande skärgården påfordrar vara en ledstjärna för arbetet i vår föreningsrörelse – och inte minst SRF nationell.

Foto: Ingrid Carlgren

Avslutningsvis må nämnas att planer under tidsperioden framförts att stängsla in hela vår ytterskärgård med en vindkraftspark med 335 meter höga verk. Projektet skulle helt omdana den landskapsbild som ansetts vara så storslagen att den i sinom tid bör nomineras som världarv enligt FN-organet 'Unescos kriterier. Det stora flertalet av lokala politiker är vidsynta och avser värna vår skärgård. Detta kommer till uttryck i Nyköping kommuns ÖP 2040 (lagakraftvunnen i januari 2022). //Nils Kjellberg

Foto: Ingrid Carlgren

SSIF bildades 1982 och skall verka för en levande skärgård i Södermanlands län. Det sker genom att värna de bofasta och deras näringar samt områdets natur- och kulturmiljö. Trots närheten till Stockholm måste den sörmländska skärgården anses vara en extrem glesbygdsskärgård. Trots det ringa antalet fastboende finns här djurhållande skärgårdsjordbruk, till väsentlig del ett resultat av en framsynt och engagerad länsstyrelse. //EW

HEMSÖ SKÄRGÅRDSFÖRENING

2014. Vi fick en hjärtstartare till ön genom Lions försorg. Landsbygdskommittén besökte Hemsön. Vi arrangerade öppet möte med samtliga partier inför valet.

2015 Vi stöttade starten med mini-livs på ön. Den dragbil vi hade till brandförsvaret är nu såld. Vi arrangerade SRF:s höstmöte. Sanitetsvagn till gästbryggan klar, den innehåller vedbastu och eltoalett.

2016 Sanitetsvagnen har nu fått ny brädfodring. Genomgående för året är diskussioner med Färjerederiet och Svevia. Vaghållningen har varit mycket dålig i vinter.

2017 fortfarande problem med vaghållningen.

2018 Vi lyckades få en portabel toalett till Strinningen. Kommunen står för kostnaden. Även i år arrangerade vi öppet möte med de politiska partierna.

2019 Vi lyckades få bussbolaget och färjerederiet och kommunen att för första gången mötas och diskutera buss och färjetider! Långt färjestopp när reservfärjan var på varv. Konstaterades att kommunikationerna brast på nästan alla händer! En smskedja ordnades där dels lokala personer, dels polis, Räddningstjänst, Länsstyrelsen och kommunen ingår för att informera om dylika händelser.

2020 Vi deltog i ÅtgärdsValStudie om färjan och färjelägen.

2021 Reparation av gästbryggan. Sanitetsvagnen reparerad – elfel.

2022 Ny vintertidtabell för färjan med fler kallelseturer från ö-sidan. Tyvärr avslag från Länsstyrelsen vad gäller byggandet av en camping på ön vilket verkligen behövs. Vi höll det sedvanliga mötet med politiska partier inför valet. En städdag arrangerade där vi städade efter alla allmänna vägar på ön. Klart med Fastighetsverket om att använda Havsto-fortet som skyddsrum. Det rymmer hela öns fasta befolkning. Utbildning kommer att ske hur man startar upp anläggningen. Sammanställning över var mobiltäckning saknas är gjord inför fasta nätets stängning nästa år. Kontakt med PTS och Telia har tagits. Telia svarar inte. //Tord Lindh

Hemsö skärgårdsförening bildades 1995 och året därpå deltog man för första gången i riksförbundets möte som representant för Norrland. Syftet med föreningen var redan från start att tillvarata öns befolkningsintressen samt att verka för att fler arbetstillfällen skulle skapas. //EW

Foto: Eva Widlund

BLEKINGE KUST- OCH SKÄRGÅRDSFÖRENING

Pandemin har påverkat verksamheten negativt de senaste åren. Föreningen deltar i möten med länsstyrelsen och engagerar oss i arbetet som görs i

Skärgårdarnas Riksförbunds Fiskegrupp, Vi var också en av initiativtagarna till SRF:s Leaderprojekt Kunskapsök i grannland. //Karl-Erik Karlsson

Foto: privat

Blekinge kust- och skärgårdsförening startades på Sturkö 1974. Dåtidens orättvisor med jakttillstånd på allmänt vatten blev droppen som fick bågaren att rinna över så att skärgårdsbor från hela skärgården samlades och bildade föreningen, som tidigt hade kontakter med andra skärgårdsföreningar i landet. //EW

HOLMÖNS UTVECKLINGSFORUM

HUF blev medlemmar i SRF år 2003. Föreningen hade startats fem år tidigare med syfte att skapa en gemensam röst för Holmön gentemot beslutsfattare och tjänstepersoner.

Utveckling

För tio år sedan resulterade föreningens arbete i att Umeå kommun tillsammans med Holmöborna tog fram ett strategidokument för ön. Dokumentet behandlar frågor som ansågs vara viktiga för att samhället ska kunna utvecklas samt satte upp mål för dessa. Med strategidokumentet som grund har vi sedan fortsatt arbeta för att utveckla Holmön, dels med frågor som vi kan påverka själva, men även genom dialogarbete med berörda politiker och tjänstepersoner.

Långa perspektiv

Vi har lärt oss att det är viktigt att ha långa perspektiv när man arbetar nära byråkratins kvarnar, de mål som sattes upp för tio år sedan börjar vi nu på allvar kunna jobba med. Under senaste åren har HUF drivit utvecklingsprojekt, köpt öns Prästgård och tillsammans med föreningens medlemmar har vi, trots avsaknaden av LEADER-område, sökt och beviljats över 6 miljoner i olika stöd.

Vi ser nu fram emot att fortsätta arbetet med att utveckla Holmön då många bollar under de senaste tio åren satts i rullning. Genom att vi nu dessutom ingår i ett LEADER-område hoppas vi kunna förverkliga ännu fler av våra idéer och på så sätt bygga vårt lilla ö-samhälle ännu starkare! //Joar Sandström

Holmöarna ligger cirka 10 km ut i havet utanför Umeå. Ögruppen består av ett stort antal öar och skär.

VISINGSÖRÅDET

Boende

Rådet har gjort en enkätundersökning med syfte att få information om hur 65+ vill bo i framtiden. På Visingsö finns ca 300 fastigheter/lägenheter varav kommunala Junehem äger ca 100 lägenheter/hus. Det visar sig att ca 60 % av öns 65+ kan tänka sig att flytta en lägenhet och då helt ett så kallat Trygghetsboende.

Rådet har haft flera möten med Junehem som resultat i att delar av Annero äldreboende byggs om till Trygghetsboende.

Befolkningsutvecklingen är alltid överst på rådets agenda. 2012 hade Visingsö ca 735 invånare. Idag är vi 720 stycken. Prognoserna tyder på att vi kommer att minska ner 700 stycken 2024. Vi har nu startat ett utvecklingsprojekt tillsammans med kommunen för att stimulera inflyttning av framförallt barnfamiljer.

Äldreomsorg

Inför sommaren 2018 hotades Annero Äldreboende av stängning på grund av personalbrist. Dock bara tillfälligt men vi såg det som ett hot. Vi startade omgående kontakt med kommunens politiker och tjänstemän. Även här lyckades vi tillsammans med

personalen att hitta lösningar. Vi marknadsförde Annero som arbetsplats (undersköterskor) och personalen ändrade sina scheman. Allt löste sig och nu blomstrar äldreboendet.

Visingsöleden

Vi fick en ny färja till Visingsöleden M/S Braheborg 2014. En mycket efterlängtd åtgärd som underlättar möjligheten att komma med den tur man önskar. Leden har nu tre färjor varav två går enligt tidtabell maj – september. Diskussionen om ett statligt alternativt kommunalt huvudmannaskap har pågått hela perioden. Våren 2019 skickade Jönköpings kommun återigen in en ansökan om att överlåta leden i statlig regi, det vill säga, göra leden till allmän väg. Visingsörådet och öborna kämpar emot detta då vi riskerar att bli av med bokningssystemet som är en förutsättning för om öborna vill bo kvar och att framför allt barnfamiljer vill flytta ut. Just nu pågår remissutskick till berörda.

Hamnområdet

Visingsörådet tog 2017 initiativet att bilda ett hamnråd med medlemmar från företag och föreningar i hamnområdet. Vi ställde upp ett antal målsättningar och bjöd in politiker och tjänstemän från kommunen. Vi kom överens om ett antal aktiviteter som ska genomföras. Vi kan konstatera att de flesta målen har uppnåtts utom muddring i hamnbassängerna. Det som försenar är tillstånd.

Ny drivmedelsstation

Coop som sålt bensin sedan 30 talet beslutade våren 2021 att på grund av nya regelverk att lägga ner verksamheten. Visingsörådet startade direkt arbetet med att hitta en ny entreprenör som var villig att i samverkan öppna en ny anläggning. I början av oktober 2022 invigde vi tillsammans med Kigge Sme,

öns bilverkstad, däckhotell samt paketutlämning, en ny drivmedelsanläggning. Kostnad ca 1,7 miljoner som till stor del finansierades av Region Jönköping och Jönköpings kommun.

2021 fick Visingsörådet Hela Sverige Ska Levas pris (10 000 kr) som Årets Utvecklingsgrupp i Jönköpings Län.

Foto: Privat

Samverkan

Visingsörådet är medlemmar i Skärgårdarnas Riksförbund, Vätternvårdsförbundet, Hela Sverige ska Leva samt delägare i Gränna Hamnbolag. Visingsö Näringslivsförening har en adjungerad plats i styrelsen.

Styrelsen består av åtta ledamöter. En mycket trivsam styrelse där samverkan, hjälpa andra och ha trevligt står i fokus. //Bengt Svensson

Visingsö i Vättern är en mycket levande ö med affär, skolor, äldreboende, lantbruk, restauranger med mera. 1972 i samband med den stora kommunsammanslagningen bildades Visingsörådet för att värna om öns intressen. Rådet är ett partipolitiskt och ideellt obundet samarbetsorgan som har till uppgift att tillvarata den bofasta öbefolkningens intressen. //EW

VINÖNS KULTUR- OCH HEMBYGDSFÖRENING

Vinön, ett skärgårdssamhälle i Hjälmarén. Vinöns kultur- och hembygdsförening bildades 1991, året därpå var vi första gången med på ett möte på Käringön och 1993 blev föreningen medlem i Skärgårdarnas Riksförbund som representant för Hjälmaréns två bebodda öar Vinön och Valen.

Under föreningens trettio år har det varit fem ordföranden, varannan man och varannan kvinna! Vi har varit aktiva i riksförbundets olika arbetsgrupper och alltid känt en stor gemenskap med andra öbor som

Foto: Eva Widlund

vi fått träffa. Det är värdefullt att lära känna andra ö-samhällen. Föreningen har gjort studieresor till bland annat Möja 2016 och Visingsö 2019. Vi har även tagit emot gäster från andra skärgårdsföreningar, vilket är mycket uppskattat och rekommenderas!

Vinöns kultur- och hembygdsförening anordnar arrangemang som alla är välkomna till, att ha två hus ger många möjligheter till mötesplatser. Både skolhuset (vår bygdegård) och Missionshuset (även Kulturhuset) har under de senaste tio åren rustats. Det har möjliggjorts av många ideella timmar tillsammans med stöd från kommunen.

Båda husen används flitigt till möten och aktiviteter, lokal för hemtjänsten, posten, svenska kyrkan, bibliotek med mera. En lokal i skolhuset byggdes om till café och det håller öppet sommartid.

Färjetrafiken och blåjusfrågor har alltid varit i fokus, och när beredskapen nattetid togs bort 2013 var det stormöte med landstinget, kommunen, räddningstjänsten och många öbor. Men någon trafik med färjan nattetid blev det inte mer. Nu vilar mycket på öns brandvårn och Hjälmaréns räddningsstation på Vinön, som utlarmas nattetid med Öbolansen (ambulans utan medicinsk utrustning) och räddningsbåten. Sedan 2013 har också Vinöns Brandvårn IVPA, i väntan på ambulans. Det går snabbt att ta sig till fastlandet med SSRS räddningsbåt och mötande ambulans där, men det vilar helt på ideella krafter hos en allt mindre skara personer på ön.

Foto: Eva Widlund

Bredbandet kom första gången till Vinön 2005 och 2019 blev det en ny omgång med många anslutningar. 2019 fick ön även en ny elkabel till ön. Nu finns två ledningar från olika håll för att säkra upp vid strömavbrott, men systemet är inte helt felfritt.

Frågor om Vatten och avlopp är alltid komplexa på öar. Lösningen på VA-frågan har gått i långbänk, nu kommer Vinön kanske på kölistan för kommunalt VA samtidigt som flera har ordnat med enskilt avlopp.

En telemast planeras att byggas på ön. Alla önskar få bättre täckning, men frågan om var den ska placeras diskuteras just nu.

Flera barn på ön, efter en period av lite färre barn på ön kan vi nu glädjas åt att barnskaran har ökat.

Förskola och skola finns på fastlandet i Hampe-torp. Svenska kyrkan har en barnaktivitet på ön i samband med gudstjänsterna. Indragna bussar i kombination med dålig samordning med färjeturer försvårar för äldre skolbarn och jobbpendling.

Öns månadstidning "Ö-bladet från Vinön" kommer regelbundet i början av varje månad.

Vinöns kultur- och hembygdsförening är en bred förening som jobbar med en rad olika frågor utifrån mottot "En levande ö".

Vi vill se både rullatorer och barnvagnar rulla på ön, kor och får beta i våra hagar och många fiskebåtar på sjön.

//Eva Widlund och Rose-Marie Hellén

I Hjälmarens finns två bebodda öar. Vinön är den största ön och hör till Örebro kommun, Valen kommer sen och hör till Arboga kommun. På 70-talet ville några "återvändare" skapa en tillvaro för sina familjer på Vinön och arbetet började för att förbättra livsvillkoren för öborna, där bättre kommunikationer kom att stå i fokus under lång tid. //EW

Foto: Birgitta Söderberg

GRÄSÖ SKÄRGÅRDSRÅD

Öarna i södra skärgården har dåliga allmänna kommunikationer. Det är stort behov av anropsstyrd kollektivtrafik. Den färdtjänst som finns beviljas endast personer med stora behov. Därigenom uteslås en stor del av övriga bofasta. De två eleverna som bor i skärgården har ingen kommunal skol-skjuts utan föräldrarna skjutsar barnen, så kallad självskjuts. Fast bredband finns inte men utbyggnad måste komma till stånd. //Birgitta Söderberg

Gräsö Skärgårdsråd bildades ska företräda de bofastas intressen i många frågor. Rådet arbetar fortlopande med olika kontakter för att upprätthålla en god infrastruktur för arbetspendlare och andra som utnyttjar öns kommunikationsmedel. Området är skärgården i Uppsala län och öar med bofast befolkning där Gräsö är den största ön. //EW

SMÅLANDSKUSTENS SKÄRGÅRDSFÖRENING

Smålandskusten har jobbat mycket med säkerhet i skärgården med hjärtstartare och säkra landningsplatser både i skärgården och fastlandet samt utbildningar om brand och HLR och första hjälpen.

Strandskyddet har vi även tagit upp samt fiber och telefoni. Medlemsmöten två gånger om året med olika teman. Sopor och grovsopor är annat som vi jobbar med. Kommande medlemsmöte kommer att handla om fiske. //Birgitta Källgren

Smålandskustens Skärgårdsförening bildades 1975 och var en av de första länsföreningarna i Sverige. Föreningen bidrog aktivt till att Skärgårdarnas Riksförbund bildades. Det geografiska området sträcker sig över tre kommuner. Under sommarmånaderna kan antalet boende i skärgården räknas i tusental, men antalet mantalsskrivna i området bara några hundra personer. //EW

SÖDERHAMNS KUST- OCH SKÄRGÅRDSFÖRENING

Föreningen äger och driver ett museum, Fiskarbostaden Gäddan, bestående av en möblerad fiskarbostad och en utställningslokal. Föreningen blev medlem i SRF 1993. Föreningen arrangerar Österdagarna med hantverksdag, konstutställning, underhållning och guidad tur i Fiskarestan med olika teaterinslag. Vidare ett antal Skärgårdsvandringar. //Lennart Andersson

Foto: privat

Söderhamns Skärgård består av cirka 500 små öar. De flesta ligger nära kusten och det finns endast ett fåtal fast boende på öarna. Ursprungligen befolkades öarna av sommarfiskare. Turismen har inte haft någon framträdande roll tidigare, eftersom öarna saknat turistanläggningar. Söderhamns kommun har dock satsat på ett projekt med småskalig eko-Turism. //EW

Text med kursivstil är texter tagna ur jubileumsnumret av SRF:s tidningen Vi skärgårdsbor 2012.

Vårt stora kultur- och naturarv

Runt om Sveriges kuster och på våra öar finns ett stort kultur- och naturarv, som vi alla är satta att förvalta. Varje ö eller kustremsa har sin historia att berätta. Även om förhållandena runt om i våra skärgårds- och ö-områden är likartade så finns det på varje geografisk plats något som är unikt och speciellt.

Firande av Långans Dag

För några år sedan besökte jag Långans Dag i Mollösund. Långan som när den serveras på julbordet kallas för lutfisk. Vid kajen låg LL 158 Sandö som byggdes på Rönnäng 1948. Under sitt värv gick Sandö i nordeuropeiska hav. 1992 var sista gången som fartyget landade långa i Mollösund, som en av de sista fiskebåtarna.

Nostalgisk tillbakablick

Under några timmar hade området kring museisjöboden förvandlats till en nostalgisk tillbakablick på hur det en gång såg ut när långan var en stor del av Mollösunds identitet. Vi som var lite extra nyfikna fick oss till livs att man låg ute till havs i sex veckor i sträck. Man hade med sig 40 ton is på resan, på så vis kunde man ha med sig fryst mat. Annars så blev det mest fisk och saltat kött att äta på resan. Som mest fick de 125 ton långa på två resor. 2011 skänktes LL 158 Sandö till Bohusläns Museum.

Fläka långa

För att fläka långa krävs flinka fingrar. Många moment ska till för att få lutfisken på bordet. En fem kilos fisk väger som torkad runt ett kilo. När den sedan lutas så väger den runt sju kilo. Men när den är urvattnad kokt och ätfärdig är det bara runt två och ett halvt kilo kvar. Fick också lära mig att den bara får sjudas, kokar den så blir den förstörd, man ska knappt se att vattnet rör sig.

Långans Dag arrangerades av Föreningen Mollösunds Museisektion.

Text och foto: Anetté Larm Johansson

Skärgårdarnas Riksförbund är ett rikstäckande förbund med medlemsföreningar runt hela kusten och de stora öarna i de stora sjöarna. Förbundet bildades 1982 så i år har vi firat 40-årsjubileum! Runt kusten och på öarna bor det ca 90 000 personer och på öar utan fast landförbindelse är det cirka 32 000 personer. Vi verkar för att det fortsättningsvis ska gå att bo här året runt och att vi får behålla eller utöka servicen och att det även skall vara attraktivt för deltidsboende och besökare.

Jubileumsåret 2022 – axplock

I slutet av januari fick vi besked på att vi hade fått vår ansökan om verksamhetsbidrag för tre år beviljat. Det blev inte det belopp som vi hade äskat men vi kan nu påbörja arbetet med att genomföra strategin som vi har tagit fram, om än i långsammare takt. Vi svarade på en remiss om arbetsresor.

I februari fick vi fem minuter med infrastrukturministern och Skärgårdsbönderna var på möte med Programrådet för traditionellkunskap.

I mars hölls årsstämman, även detta år var den digital. Inga förändringar i styrelsen men några stadgeändringar genomfördes. De reviderade stadgarna hittar du på vår hemsida skargardarna.se under fliken ”om oss”.

Under april hade vi ett första digitalt möte med NOD – Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället. Detta är ett långsiktigt arbete och vi får se vart det leder.

Maj var som vanligt en intensiv månad. Det började med en digital Skärgårdsvecka tillsammans med Landsbygdsnätverket och SLU. Vi deltog på Hela Sveriges ska leva Landsbygdsriksdag i Jönköping. Eftersom 2022 också var ett valår så började vi arbetet med att få svar från våra riksdagspartier på viktiga frågor för skärgårdsborna.

I juni kunde så det nordiska ö-ungdomsläret genomföras i Finland. Ungdomar från danska, finska och svenska öar deltog. Slutredovisningen för statsstödet 2018–2021 lämnades in. Styrelsen hade också ett fysiskt möte på Rögrund i Stockholmsskärgård.

I slutet av sommaren arrangerades en digital arbetsguppssdag. ESIN:s AGM arrangerades i år av Estland. Leaderprojektet Kunskapssök i Grannland avslutades. I början av september presenterades partiernas svar på våra frågor inför valet på vår hemsida. Skolgruppens nätverksträff blev äntligen av efter pandemiåren, denna gång i Grisslehamn.

När höstmörkret lade sig över landet i oktober så slutplanerades höstens representantskapsmöte och jubileum. Det svarades på en mängd remisser och vi väntade tålmodigt på besked om de projekt som vi varit med och ansökt om.

I november så var det så dags för jubileumsmötet. Det var nästintill sommarvarmt när vi samlades på Djurönäset i Stockholms skärgård. Förutom ett påverkanstorg där olika frågor diskuterades, så hölls ett representantskapsmöte och så klart själva jubileet med inbjudna gäster och glada minnen från SRF:s första 40 år.

I mitten på december så fick vi besked på att vi fått pengar till projektet ”Hållbar miljö- och energiinfrastruktur på Sveriges öar”. Projektet startar i februari 2023. Dagarna innan jul reste Fiskegruppen till Stockholm för ett möte med Havs- och vattenmyndighetens generaldirektör med flera.

Vad gör Skärgårdarnas Riksförbund mer?

Digitalisering

De senaste åren har vi hastigt och kanske lite oväntat fått fokusera mycket på digitaliseringen, som så många andra organisationer. Vi håller regelbundet digitala möten men har även arrangerat så väl webinarier som workshops. Vi deltar också på digitala möte med myndigheter och organisationer.

Styrelsen och arbetsgrupperna arbetar med delade dokument i driver och vi finns på sociala medier i form av Facebook och Instagram. Vi har en hemsida och ger också ut nyhetsbrev lite då och då och man kan också se några Youtube klipp om oss på nätet.

Internationellt samarbete

Direkt efter midsommar träffades ungdomar från Danmark, Finland och Sverige på ön Brännskär i Finland för ett 5 dagars läger finansierat av medel från Nordplus-programmet Nordic Languages. Detta var det första lägret, som kommer att följas av ett läger på Fejø i Danmark 2023 och ett i Sverige 2024. Det var ett efterlängtat läger som antligen kunde hållas efter att behövt flyttats fram i två år under pandemiåren.

ESIN är ett europeiskt samarbete med andra ö-nationer och även där har vi två platser i styrelsen, Sten-Åke ordinarie och Anetté ersättare. Anetté är också föreningens kassör. Årsmötet för ESIN hölls på ön Kihnu i Estland i september och på plats fanns det tre svenskar.

Mer finns att läsa om dessa möten på vår hemsida skargardarna.se, www.europeansmallislands.com eller våra sociala medier.

Nationella samarbeten

- Landsbygdsnätverket och SLU arrangerade tillsammans med Skärgårdarnas Riksförbund en ”Skärgårdsvecka” i maj som innehöll ett antal artiklar, en pod och ett webinarium.
- Vi har regelbundna möten med Hela Sverige ska levas AU.
- Vi finns också representerade i ett antal Övervakningskommittéer
 - Landsbygdsprogrammet
 - Lokalt Ledd Utveckling
 - ÖK Central Baltic
 - Havs- fiskeri- och vattenbruksprogrammet.
- Vi har en plats i CSF, Centralt samordningsforum, som leds av Tillväxtverket och som lyfter kommersiell service på landsbygder.
- Via KSLA, Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien och Östersjökommittén deltog vi på en case-utmaning för unga vuxna med tema Hållbara skärgårdsföretag på naturens villkor.
- Tillsammans med Södertörns högskola har vi haft två nätverksträffar för Svensk skärgårdsforskning

Projekt

Under året avslutades Leaderprojektet Kunskapssök Grannland. Ett projekt som pågick under åren 2018 – 2022.

Ur slutrapporten som finns att läsa i sin helhet på vår hemsida:

”Bakgrunden är de då konstaterade dystra framtidsutsikterna för det småskaliga kustfisket och det upplevda regelkrånglet som ett betydande problem, för det lilla fiskeföretaget. Det fanns en uppfattning att Sverige har en krångligare tillämpning av EUs gemensamma regelverk, och att inte undantag och möjliga tillämpningsutrymmen tagits tillvara, som i andra grannländer, för att skapa en bättre situation för det småskaliga kustnära fisket, ofta bedrivet som binäring. Projektet omfattar inte fisket i insjöar.

Projektet var tänkt att inhämta kunskaper genom studieresor av fiskare till fiskare i de berörda länderna med kontakter på plats med lokala myndigheter och organ. Då pandemin omöjliggjorde såväl resor och vidare planering, förlängdes projektet och även andra former för kunskapsinhämtning som enkäter, studier av hemsidor, djupintervjuer m.m. möjliggjordes. Som en bas har ingått ett uppdrag till Statens Lantbruksuniversitet (SLU/Aqua) att sammanställa det nuvarande svenska regelverket. Sammanställningen är publicerad (SLU.aqua.2018.5.2-391) och omfattar främst fiskerireglering, men belyser också några av de övriga regelområdena.

Situationen vid projektets slut 2022 är närmast katastrof och kustfisket är inte bara hotat, utan snart avvecklat. I flera regioner finns bara enstaka båtar kvar som fiskar och den totala regionala fiskade volymen är snart inte noterbar i statistiken, vad gäller fisk. Orsaken är nu flera, men regelkrånglet har förvärrats”.

Nu står ett nytt projekt och knackar på dörren i början på 2023.

”Hållbar miljö- och energiinfrastruktur på Sveriges öar”

Ur ansökan ”Sprida kunskap i Sveriges skärgårdar om hållbar miljö och energiinfrastruktur på öar och skapa kontakter med de europeiska nätverk och organisationer som är verksamma inom dessa områden. Speciellt den verksamhet som DG Energy initierade efter Valletta deklARATIONEN genom skapandet av sekretariatet ”Clean Energy for EU Islands” (CE4EUI). En aktiv part i konsortiet som för närvarande driver detta sekretariat är Samsø Energiakademi och under 2023 kommer detta sekretariat att välja 30 öar i EU som pilotprojekt i hur man gör sig CO2 neutral till 2030. Målsättningen för projektet är bygga kapacitet och engagemang i lokalsamhällena för att skapa de energiplaner som ligger till grund för ett deltagande i pilotprojektet och att 1 eller 2 av de svenska öarna blir uttagna som en av de trettio. Övriga öar får självklart vara med som passiva deltagare, men har inte tillgång till samma centrala finansiering via DG Energy. Genom kontakten med Samsø och andra europeiska miljö och energiorganisationer hoppas vi skapa förutsättningar för även övriga öar att fortsätta sin väg mot CO2 neutralitet. För att inkludera de lokala ö-samhällena med sin mångfald av erfarenheter och förutsättningar behövs Samsø Energiakademi som moderator och processledare”.

Skärgårdsforskning

Södertörns högskola bjöd tillsammans med SLU, SIKO och SRF in till två möten kring skärgårdsforskning. Ett möte på Åstol i Bohuslän och ett möte på Nämdö i Stockholms skärgård.

I dag finns ingen samlad bild av forskningsläget om svenska skärgårdar. Till mötena bjöds forskare in från hela landet och tillsammans med skärgårdarnas intresseorganisationer och skärgårdsbefolkning påbörjades arbetet med att identifiera angelägna teman och forskningsfrågor. Ett arbete som kommer att fortsätta under 2023.

Valfrågor

I god tid innan valet skickade ett antal frågor till våra riksdagspartier. Frågorna som vi ställde rörde bostadsbyggande, kommunikationer, näringsliv, samhällsservice, utbildning och skola, hållbarhet och energi och 300 m utvidgats strandskydd. I början av september var sammanställningen klar och presenterades på vår hemsida.

Kunskapsök i Granmland

Skärgårdarnas Riksförbund

2022

– Ja, jag vill ju egentligen bara ta hälen, lägga min garn, ta upp och gå in, reda upp det, ta ur, kasta fisken och sedan sälja av och få till egen middag. En del har smakat när jag röker, men var inte det så krångligt med de nya reglerna, så kunde jag göra det som för och väl. Nu får jag använda koncepten riksdagspartier utan de där reglerna, säger dom. Men då avstår jag hellre.

– Jag fiskar det som finns och när det finns. Är det inte kött eller dåligt valter, så tar jag hand om kusten, tar på mig något spökbåd eller läger nät. Och en del uppdrag.

– Egentligen skulle jag ju vilja att dottern tar över, precis som jag gjorde efter pappa. Men nästan egentligen inte, för det är så mycket regler nu, vare sig jag eller ungarna har gått sådan där juridisk överstyckning på universitet. Gök säger dom. Men det är en fågel. Å här behövs klass VII för det är oppet. Det är ett universitetär det. Jag har ju min gamla skaparever.

– Men dottern talar om att köra ett sopplåt för sommargrannar och turister. På dagens fängande fisk. Det är smart för det blir mer pengar om man ta ut det den vägen. Men många fler regler.

– När man börjar räkna annat regler, och så kommer det en ny i mejlen, så då kommer man en väg. Men vad i helvete – här har de tänkt. Och så får man börja om 104, 105, 106... Det är ju inte bara fisket, utan hälen, jag som skappare, läkarutrust, lasterabaling, flöte, fjällhorde, krönt väg, blanketterna, ringa när man går för lämsling, märkning, en hit, nummer, inte här, inte där, särskilt snytt, beklagning, moms... Nu pratar de kameras också. Tänk om de där på myndigheten skulle ha en kamera över sitt skrivbord?

– Egentligen pratar man ut varje dag och tänker – jag har nog gjort något fel. Men jag vet inte vad. Och tror jag att jag gjort rätt, så tycker Kustbevakningen inte det i alla fall.

– I var till fiskare när jag började, nu är det jag och Olle. Han kör bara busbehor nu. Han gen upp.

– Här du prouat min inlagda mört föressen?

www.skargardarna.se
org.nr. 814000-9682
info@skargardarna.se
Borgen 126, 472 95 VAREKIL

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

När man sitter här och grunnar

När man sitter och tittar ut över viken är det lätt att tankarna drar iväg. Man sitter där och funderar på tingens ordning och hur det kan vara så olika beroende på var vi bor, även när man bor i samma land eller kanske till och med i samma kommun.

Ta det här med att kunna få hem ett paket. Det är lätt att titta på en karta och mäta en sträcka där. Men det rätta måttet när man skall ta sig fram bland öar, kobbar och skär är oftast varken distanser eller kilometer. Det är tidåtgången. Det kan i vissa fall ta en hel dag att ta sig in till fastlandet och tillbaka för att kunna hämta ut ett paket. Ibland krävs även en övernattnig.

Detta är inte rimligt när det i dag finns bättre lösningar. I dag ställs paketutlämningsboxar ut i bostadsområden för att underlätta paketutlämningen. Denna samhällsservice borde även vara tillgänglig på många öar.

En annan tanke som slår en är att visst är det förunderligt det här med de gula vägfärjorna. De är ju som namnet säger en del av vägen. Närmare bestämt en del av det allmänna vägnätet. Trots det så lever de som är beroende av dessa färjor ständigt under hotet om neddragna turer. Samma diskussioner om minskad tillgänglighet hörs inte när det gäller andra delar av samma vägnät.

Vi är nog också många som har läst, hört om eller besökt öar som historiskt nyttjats till att deportera människor till. Antingen för att de skulle avtjäna ett straff eller för att bar på smittsamma sjukdomar.

Inte kunde vi ana när nyhetslockorna ringde in nådens år 2020 att vi kust- och öbor tidigt detta år skulle ta emot en ökad befolkning. Hit kom nu personer för att undfly smittan. Det som till en början förde med sig oro innan vi fick klara besked om hur allt skulle hanteras. Visade sig sedan, med lite perspektiv, också ha gett möjligheter för våra skärgårdar och öar.

Betydligt fler vet nu att kust- och öar är så mycket mer än bara rekreation.

Ibland händer det att man också tänker på allemansrätten och det rörliga friluftslivet, vilket berör våra geografier på ett påtagligt sätt. Båda är självklara för oss men priset för dessa kan inte enbart betalas av de bofasta, i form av lagar, olika pålagor och ideella arbetsinsatser.

Vi som på plats kan betrakta det rörliga friluftslivet ser att allt fler gärna håller sig på vägar, upptrampade stigar och i iordningställda badstränder. De önskar också service i form av affärer, restauranger och kanske någonstans att övernatta bekvämt. De riktiga entusiasterna söker sig fortfarande till obebodda öar, kobbar och skär.

Så rimligtvis borde skärgårdsutveckling och det rörliga friluftslivet kunna samsas sida vid sida.

Så var det ju det här med Artikel 174 i EU Fördraget. Kanske inte den mest lästa artikel men väldigt tydligt skriven och något som bör lyftas fram oftare. Den finns där och den är beslutad och den lär lyda som följer:

"Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

För att främja en harmonisk utveckling inom hela unionen ska denna utveckla och fullfölja sin verksamhet för att stärka sin ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning. Unionen ska särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna. Bland de berörda regionerna ska särskild hänsyn tas till dels landsbygdsområden, dels områden som påverkas av strukturovandlingar, dels regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, ö-regioner, gränsregioner och bergsregioner."

Nu hoppas vi på att år 2023 blir året då implementeringen av fördraget blir betydligt bättre. Under det första halvåret är det i alla fall Sverige som håller i EU:s ordförandeklubba. //ALJ

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

När jag vandrar omkring i minnenas allé för att få ihop denna skrift så är det många som har varit behjälpliga, därför passa på att tacka för inspiration, foton och texter.

Tack!

Skärgårdarnas Riksförbunds styrelse, våra arbetsgrupper och medlemsföreningar för bakgrundsmaterial. Bengt Almkvist, Missjö, för att du lät dig intervjuas. Bengt Svensson, Visingsö, för din organisationsskiss, text och bilder. Birgitta Källgren, Idö för din text. Birgitta Söderberg, Gräsö, för din text och bild. Britt Fogelström, Möja, för din text. Eva Widlund, Vinön, för dina texter och bilder. Herbert "Hubbe" Öqvist, Långön, för din text. Ingrid Carlgren, för dina bilder. Joar Sandström, Holmön, för din text. Karl-Erik Karlsson, Aspö, för din text. Kjell Malmlöf, Hasselö, för din text och bakgrundsmaterial. Lena Egnell, Holmön, för din text. Lena Kjellman, Flatön för din text. Lennart Andersson, Söderhamn för din text och bild. Lotten Hjelm, Jungfruskär, för avatarerna, bakgrundsmaterial och för att du lät dig intervjuas. Nils Kjellberg, Ringsö, för din text Rhoda Twombly, Inishlyre, thank you for answering my questions. Sten-Åke Person, Hven, för att du lät dig intervjuas. Sune Fogelström, Möja, för att du lät dig intervjuas. Tord Lindh, Hemsö, för din text. Samt alla andra som på olika sätt har bidragit till denna skrift.

Övriga texter och bilder
Anetté Larm Johansson

Så till sist ett minne från gångna SRF, nedtecknat av Hubbe Öqvist.

Tänd ett ljus och låt det brinna...

En höst var det styrelsemöte på Vinön. Jag och Kaja fick bo i Postjannes stuga, och invid den fanns ett hus där Holmöns representant Gunnar skulle bo. Vi hade aldrig sett varandra men han skulle åka med oss till en strand där vi skulle tända ljus i skymningen. Gunnar och jag kom snabbt on speaking terms på grund av våra musikintressen, jazzmusik. Vi hade flera gemensamma bekanta som Bernt Egerblad, Lasse Lystedt, Siljaboo Nilsson, och flera andra. Nåväl, vi kom fram till stranden där en hel del, mest SRF:are och vinöbor hade samlats. Här fanns flottor som vi alla skulle tända ljus på, som en hälsning från vår förening. Till slut var flera flottor samlade och vi "släppte ut dem med alla ljusen tända. Så var det också kring andra stränder som vi kunde se - ett ljushav bestående av hundratals ljuspunkter – stearinljus. Mäktigt!

Vill man vara personlig stödande medlem hos oss så är man varmt välkommen!

Swisha 200 kr och skriv din mejladress så får du vårt Nyhetsbrev, årsskrift och blir inbjuden att delta i våra aktiviteter men framförallt stödjer du vår verksamhet.

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

info@skargardarna.se 2022 www.skargardarna.se